

Brüssel, 23.4.2019
COM(2019) 188 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**EIP 2017. AASTA VÄLISTEGEVUSE KOHTA, MIS ON KAETUD ELi
EELARVETAGATISEGA**

1. SISSEJUHATUS

Välislaenude andmise volitus on oluline vahend, mille kaudu Euroopa Liit toetab investeerimist partnerriikides. See põhineb Euroopa Komisjoni ja Euroopa Investeeringispanga (EIP) partnerlusel, mille kohaselt komisjon annab ELi eelarvest tagatise, mis võimaldab EIP-l suurendada laenude andmist väljaspool ELi liidu poliitika toetuseks.

Välislaenude andmise volitus toetab EIP tegevust ühinemiseks valmistuvates riikides, ida- ja lõunanaabruses, Aasias, Ladina-Ameerikas ja Lõuna-Aafrikas. Praegusel välislaenude andmise volituse perioodil (2014–2020) tagatakse ELi eelarvest kuni 32,3 miljardi euro ulatuses EIP tehinguid, mille ülemmäärad kehtestatakse eri geograafiliste piirkondade ja allpiirkondade kohta.

14. märtsil 2018. aastal võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu otsuse (EL) 2018/412,1 millega muudetakse otsust nr 466/2014/EL2 välislaenude andmise volituse vahehindamise kontekstis. Üks peamisi muutuseid oli praeguse välislaenude andmise volituse ülemmäära tõstmine 27 miljardilt eurolt 32,3 miljardi euroni. Muutmisotsusega lisati ka uus eesmärk, milleks on pagulaste, rändajate, vastuvõtivate ja transiidikogukondade ning päritolukogukondade pikaajaline majanduslik vastupanuvõime kui strateegiline vahend rände algpõhjustega tegelemiseks. Uue ülemmääraga 32,3 miljardit eurot määrati sellele uuele eesmärgile 3,7 miljardi euro suurune tagatisvolitus, mis tugines majandusliku vastupanuvõime algatusele, mille EIP võttis kasutusele 2016. aastal.

Selles aruandes antakse üldine ülevaade EIP tegevusest ELi tagatisega 2017. aastal, sealhulgas 2017. aastal sõlmitud finantseerimistehingute eeldatavast tulevastest mõjust EIP tulemuste mõõtmise raamistiku põhjal³. See sisaldab ka kokkuvõtet ELi tagatiseta (st omal riisikol) tehtud EIP tehingutest, et anda täielik ülevaade EIP tegevusest välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades⁴.

Kooskõlas otsuse nr 466/2014/EL (edaspidi „välislaenude andmise volituse otsus“) artikliga 20 avaldab komisjon 2019. aasta juuniks üksikasjalikuma hinnangu välislaenude andmise volituse jaoks ELi tagatise rakendamise kohta.

2. PEAMISED TULEMUSED

2017. aastal sõlmis EIP välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades kokku 5,5 miljardi euro väärtuses finantseerimistehinguid, mis on 19 % vähem kui eelnenud aastal (6,8 miljardit eurot). Sellest kogusummast oli 57 % EIP tehinguid kaetud ELi tagatisega (st välislaenude andmise volitusega) ning 45 sõlmitud laenulepingu maht oli kokku 3,2 miljardit eurot. Sõlmitud lepingute mahu vähenemist selgitab eelkõige EIP tehingute vähenemine

1 ELT L 76, 19.3.2018, lk 30.

2 ELT L 135, 8.5.2014, lk 1.

3 Aruanne on koostatud kooskõlas välislaenude andmise volituse andmist käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta otsuse 466/2014/EL artiklis 11 sätestatud nõuetega.

4 EIP-l on praegu neli omal riisikol sõlmitud tehingut välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades, nimelt ühinemiseelne rahastamisvahend, naabruspoliitika rahastamisvahend, keskkonna- ja kliimameetmete rahastamisvahend ning strateegiliste projektide rahastamisvahend. Viimased kaks hõlmavad ka Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riike ning ELi liikmesriikide ülemeremaid ja -territooriume.

Türgis ja idanaabruses. EIP-l on olnud eelmistel aastatel neis piirkondades suured investeerimismahud, sealhulgas Ukraina tegevuskavaga, mille rakendamine on kaasa toonud peaaegu täieliku välislaenude andmise volituse piirkondliku ülemmäära ammendumise idanaabruse puhul.

EIP jätkas tööd seatud eesmärkide saavutamiseks investeerimisel kliimamuutuste leevendamisse ja nendega kohanemisse. 2017. aastal sõlmis EIP välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades 2,2 miljardi euro väärtuses laenulepinguid kliimameetmete toetuseks. 2017. aasta lõpu seisuga oli kliimameetmete kumulatiivne osakaal 2014.–2020. aasta volitusperioodi arvestuses üle 32 % sõlmitud lepingutest. Kliimaga seotud laenuandmine Aasias on peamine selle eesmärgi saavutamise tegur.

Teisest küljest oli EIP toetus piirkondliku integratsiooni eesmärgi saavutamisele 2017. aastal märkimisväärselt väiksem kui 2016. aastal (vähenedes 1,5 miljardilt eurolt 261 miljoni euroni) peamiselt tingituna väiksemast laenumahust Türgis.

Väljamaksete tase välislaenude andmise volituse alusel aastatel 2014–2020 ulatus 2017. aasta lõpus 25 %ni netosummadest, suurenedes võrreldes 2016. aasta 18 %ga.

3. FINANTSEERIMISTEHINGUD

3.1. ÜLEVAADE EIP UUTEST FINANTSEERIMISTEHINGUTEST EESMÄRKIDE KAUPA

Enne välislaenude andmise volituse otsuse muutmist 2018. aasta märtsis oli selles otsuses kehtestatud ELi eelarvetagatisega EIP tehingute kolm peamist eesmärki:

- i) kohaliku erasektori arendamine, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) toetamine;
- ii) sotsiaalse ja majandusliku taristu arendamine;
- iii) kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine.

Ühe või mitme peamise eesmärgiga seotud tehingute täiendav pikaajaline eesmärk on olnud riikide, eelkõige ühinemiseks valmistuvate riikide, Euroopa naabruses asuvate riikide ja ELi piirkondlik integratsioon.

Muutmisotsusega (EL) 2018/412 on kehtestatud uus eesmärk rände algpõhjustega võitlemiseks, ehkki tuleks märkida, et see uus eesmärk ei kehtinud käesoleva aruandega hõlmatud ajavahemikul.

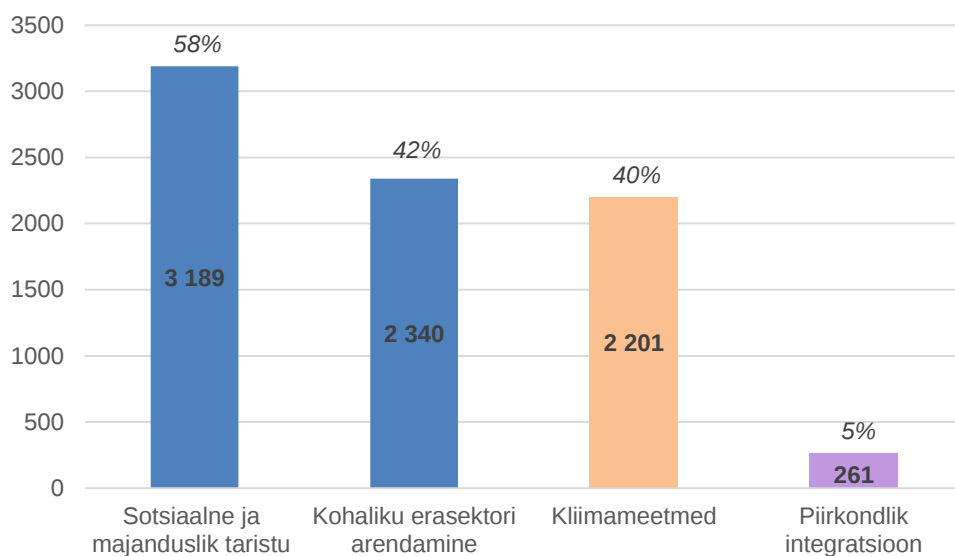
Välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades tehtud EIP investeeringute kogumaht ulatus 2017. aastal 5,529 miljardi euroni, millest 3,168 miljardit eurot investeeriti ELi tagatisega. Välislaenude andmise volituse alusel toetatakse 50 %ga uutest sõlmitud lepingutest (1,6 miljardit eurot) kohaliku erasektori arendamist, eelkõige VKEde, mikroettevõtjate ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate rahastamisvõimaluste parandamise kaudu. Ülejäänud 50 % kulub sotsiaalse ja majandusliku taristu arendamiseks. Kõik EIP tehingud väljaspool ELi toetavad ühte või mõlemat nimetatud eesmärki.

Välislaenude andmise volituse alusel toetatakse 25 %ga 2017. aastal sõlmitud lepingute kogumahust kliimameetmete eesmärki (799 miljonit eurot). See toetus kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele jaotatakse 56 projekti vahel.

Väikse osaga ehk 5 %ga (170 miljonit eurot) EIP rahastamisest välislaenude andmise volituse alusel toetatakse ka läbivat piirkondliku integratsiooni eesmärki, nii taristu arendamise kui ka kohaliku erasektori rahastamisvõimaluste parandamise kaudu.

EIP tegevuse panust välislaenude andmise volituse eesmärkide saavutamisse on kujutatud joonisel 1, võttes arvesse kõiki EIP tehinguid välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades.

Joonis 1. Panus välislaenude andmise volituse eesmärkide saavutamisse (miljonites eurodes)

Üks projekt võib toetada rohkem kui üht volituse eesmärki. Kliimamuutuste ja piirkondliku integratsiooni eesmärgid on läbivad eesmärgid, mis kehtivad kõigi projektide suhtes ja mida ei saa seega ülejäänud kahele lisada. Sõlmitud lepingute maht kohaliku erasektori arendamiseks ning sotsiaalse ja majandusliku taristu jaoks kokku moodustab sõlmitud lepingute kogumahu.

Kohaliku erasektori arendamine, eelkõige VKEde toetamine

EIP toetab kohaliku erasektori arendamist eri vormides:

- avades kohalikele finantsvahendajatele (põhiliselt pankadele) krediidiliine edasilaenamiseks VKEdele;
- osaledes börsivälistes ettevõtetes investeerivates fondides ja suure kasvupotentsiaaliga ettevõtete riskikapitalis;
- rahastades omakapitali kaudu mikrokrediiditeenuste pakkujaid;
- andes suurematele ettevõtetele otselaene tööstuslikuks arenguks ning teadus- ja arendustegevuseks.

EIP sõlmis 2,36 miljardi ulatuses tehinguid, millega toetatakse kohaliku erasektori arengut 2017. aastal ja millest 1,6 miljardit eurot sõlmiti välislaenude andmise volituse alusel. Laenuandmine vahendavatele pankadele krediidiinide võimaldamise vormis vähenes 2017. aastal peaaegu 30 % (2,2 miljardit eurot võrreldes 3,16 miljardi euroga 2016. aastal), mis oli peamiselt tingitud krediidiinide mahu vähenemisest Türgis. Teisest küljest sõlmis EKP esimesed riskijagamistehingud, esimese kohalikus vääringus tehingu ja rekordarvul ettevõtelaene. EIP loodab sel viisil jõuda suurema arvu lõplike toetusesaajateni, kuna keskmine laenu suurus vähenes kaks kolmandikku (88 800 euroni), seega toetades väiksemaid ettevõtteid. Laenude keskmine tähtaeg pikenes ühe aasta (viie aastani).

Sotsiaalse ja majandusliku taristu arendamine

Sotsiaalse ja majandusliku taristu arendamine – alates teedest ja energiasüsteemidest kuni tervishoiuasutuste ja interneti lairibateenusteni – on üks arenguprotsessi alustalasid. Selle valdkonna puhul on tihti oluline ka avalik rahastamine, kuna taristuhüved on sageli avalikud hüved, millel on suur positiivne mõju majandusele, keskkonnale ja inimeste heaolule. EIP toetab välislaenude andmise volituse alusel ja ELi üldtagatisega paljude eri sektorite taristuprojekte, hõlmates nii operatsiooni- kui ka poliitilist riski.

2017. aastal sõlmis EIP lepingud 29 uue projekti jaoks, aidates kaasa sotsiaalse ja majandusliku taristu arendamisele välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades, summas 2,81 miljardit eurot, millest kaheksa uut projekti olid transpordisektoris (1,2 miljardit eurot võrreldes 2,1 miljardi euroga 2016. aastal) ja seitse uut projekti energiasektoris (903 miljonit eurot võrreldes 493 miljoni euroga 2016. aastal)⁵. Viie projektiga seitsmest uuest energiasektori projektist arendatakse uut tootmisvõimsust taastuvatest allikatest peamiselt Aasias ja Ladina-Ameerikas ning ühe projektiga – Suessi lahe tuulepargi projekt – lõunanaabruses. Kokku toodetakse nende projektidega piisavas koguses puhast energiat, et varustada 4,35 miljonit kodumajapidamist riikides, kus neid projekte ellu viiakse. Nelja vee- ja kanalisatsioonisektori projektiga tagatakse või taastatakse 67 300 majapidamise ühendus kanalisatsioonivõrguga ning parandatakse üldiseid kanalisatsiooniteenuseid ligikaudu 13,5 miljoni inimese jaoks. Programmiga „Programme National d'Assainissement“ Marokos ajakohastatakse reoveesüsteeme mitmes väikeses ja keskmise suurusega linnas, tuues kasu 1,2 miljonile inimesele. Thbilisi reovee- ja taristuprojektist on kasu tervel Gruusia pealinnal, kus on üle 1,1 miljoni elaniku.

Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine

Kuna kliimamuutuste põhjused ja mõju on globaalsed, on kliimameetmete rahastamise suurendamine ja laiendamine väljaspool liikmesriikide piire ELi välis- ja arengupoliitika oluline osa. EIP aitab kaasa 2015. aastal Pariisis saavutatud ja 2016. aasta novembris ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsil jõustunud murrangulise ülemaailmse kokkuleppe rakendamisele. EIP on saavutanud tulemusi rahaliste vahendite kaasamisel, toetades nii ELi kui ka selle väliste riikide riiklikult kindlaksmääratud panuseid, riiklikke

⁵ 2017. aastal sotsiaalse ja majandusliku taristu arendamise eesmärgi raames EIP sõlmitud lepingute kogumaht oli 3,189 miljardit eurot (sealhulgas juba eelmistel aastatel käivitatud tehingute osade sõlmimine), millest 1,588 miljardit eurot kaeti ELi tagatisega välislaenude andmise volituse alusel.

leevendamise- ja kohanemiskavasid ja -strateegiaid ning vähese CO₂-heitega energia ja transpordi poliitikat.

Välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondade toetuseks 2017. aastal sõlmitud uute laenulepingute alusel antud laenudest aidatakse 2,2 miljardi euroga kaasa kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise eesmärgile, millest 799 miljonit eurot on kaetud ELi eelarvetagatisega välislaenude andmise volituse alusel. Teisisõnu tähendab see, et 25 % rahastamisest, mis lepitati 2017. aastal kokku välislaenude andmise volituse alusel, kulus kliimameetmetele. Need investeeringud koosnevad paljudest projektidest peaaegu kõikides sektorites. Kõik need projektid aitavad kaasa ka kohaliku erasektori või sotsiaalse ja majandusliku taristu arendamisele.

Paljudel juhtudel aitab kliimamuutustega seotud eesmärgi saavutamisele kaasa ainult osa projektist ja seetõttu märgitakse ainult osa sellele projektile antud laenu kogusummast asjaomasele eesmärgile kaasaaitavaks. EIP varasemate projektide tulemuste analüüs on näidanud, et kliimamuutustega seotud meetmetesse annavad väikese panuse paljud projektid, isegi kui see ei ole nende peamine eesmärk. Tüüpiline näide on VKEdele suunatud krediidiin, mille puhul mõned rahastatavate ettevõtjate investimisprojektid hõlmavad hoonete energiatõhususe suurendamist või väikese taastuvenergia tootmise võimsuse, näiteks päikesepaneelide kasutuselevõtmist. Seetõttu aitavad kliimameetmete eesmärgi saavutamisele kaasa umbes 56 uut 2017. aasta projekti, millest 25 on krediidiinid.

Üldiselt tuleneb ülekaalukalt suurim panus kliimameetmete eesmärki vähese CO₂-heitega transpordist, mis on saanud 51 % laenude kogumahust, ning järgnevad taastuvenergia ja energiatõhusus, millele anti veel 36 % 2017. aasta uutest kliimameetmetega seotud laenudest väljaspool ELi. Oluline osa on endiselt ka leevendamisel, nagu metaani vältimisel veevarustus- ja reoveesektoris, samal ajal kui kohanemine moodustab 4 % laenudest.

2017. aasta lõpu seisuga oli kliimameetmete eesmärgi saavutamisele suunatud aastate 2014–2020 välislaenude andmise volituse kohase EIP rahastamise kumulatiivne suhtarv üle 32 %.

Kui vaadata tulemusi, siis ei ole komisjon valmis andma teada konkreetset ELi tagatisega hõlmatud tehingute kliimamõjust. 2017. aastal oli 11 EIP projekti välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades (sealhulgas sõlmitud lepingud ja suured eraldised, mis aasta jooksul heaks kiideti, ning ka omariski tehingud) hõlmatud EIP CO₂-jalajälje vähendamise algatusega. Need moodustavad kokku 0,6 miljardit eurot EIP sõlmitud lepingutest ja heakskiidetud assigneeringutest. Seonduv absoluutne kasvuhoonegaaside heide kokku oli EIP hinnangul 0,4 miljonit CO₂-ekvivalenttonni aastas ning metsandusprojektidest tulenev sekvesteeritud süsinikdioksiid oli 0,1 miljonit CO₂-ekvivalenttonni aastas. Analüüsiga hõlmatud 2017. aasta projektide rahastamisest tulenenud suhteline heitkogus oli EIP hinnangul –1,1 miljonit CO₂ tonni aastas.

Majandusliku vastupanuvõime algatus

6 EIP Grupi 2017. aasta jätkusuutlikkuse aruanne on kättesaadav aadressil http://www.eib.org/attachments/general/reports/sustainability_report_2017_en.pdf.

Majandusliku vastupanuvõime algatus on osa Euroopa reaktsioonist rändele ja pagulastega seotud probleemidele ning keskendub rände pikemaajaliste põhjustega võitlemisele.

2017. aasta lõpuks kiitis EIP heaks 1,5 miljardi euro ulatuses projekte, mille eesmärk oli reageerida sellele uuele välislaenude andmise volituse eesmärgile, mis vastab 25 %-le kuue miljardi euro suurusest eesmärgist 2020. aasta lõpuks. 60 % heaks kiidetud projektidest on erasektorile antavate krediidiinide vormis ja 15 % kuulus transpordisektoris. EIP eeldab, et need investeeringud säilitavad 54 000 töökohta VKEdes ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtetes ning 2,4 miljonit inimest saavad kasu paranenud kanalisatsiooniteenustest. Kooskõlas välislaenude andmise volituse otsuse artikliga 20a annab komisjon hinnangu, kas EIP poolt 2017. aastal heaks kiidetud projektid ja majandusliku vastupanuvõime algatuse alusel kavandatud kaasamine vastavad välislaenude andmise volituse otsuse nõuetele ning kas neid saab seega hõlmata kas majandusliku vastupanuvõime algatuse avaliku või eraõigusliku volitusega, mis loodi välislaenude andmise volituse vahehindamisel.

Piirkondlik integratsioon

EIP allkirjastas 2017. aastal kuus uut projekti, mis aitavad kaasa piirkondlikule integratsioonile. EIP kiitis heaks nimetatud projektide rahastamise kokku 221 miljoni euroga. Need projektid hõlmavad transpordiühendusi ning toetavad lähenemist kohaliku erasektori arendamise, tööstuse ning teadus- ja arendustegevuse kaudu.

3.2. ÜLEVAADE EIP FINANTSEERINGUTEST PIIRKONDADE JA SEKTORITE KAUPA

Tabelis 1 antakse ülevaade EIP 2017. aasta finantseeringute, sealhulgas välislaenude andmise volituse tagatisega (ulatuslik või poliitiline risk) ja EIP omal riisikol sõlmitud tehingute mahust välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades.

Tabel 1. EIP rahastamisoperatsioonid, mis sõlmiti 2017. aastal välislaenude andmise volitusega hõlmatud riikides (ilma tühistamisteta)

Tehingute piirkonnad (miljonites eurodes)	Välislaenude andmise volituse kohased tehingud, millel on ELi tagatis			EIP omal riisikol tehingud / muud vahendid	Kokku
	Üldtagatis	Poliitilise riski tagatis	Välislaenude andmise volitus kokku		
Ühinemiseks valmistuvad riigid	170	–	170	667	837
Vahemere piirkond	998	782	1 780	145	1 925
Idapoolsed naaberriigid, Venemaa	511	146	657	57	714
Aasia	118	–	118	1 105	1 223
Kesk-Aasia	22	–	22	100	122
Ladina-Ameerika	341	30	371	271	642
Lõuna-Aafrika	50	–	50	16	66
Volitusega hõlmatud	2 210	978	3 168	2 361	5 529

piirkonnad kokku					
------------------	--	--	--	--	--

EIP sõlmis 2017. aastal välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades 5,55 miljardi euro väärtuses laenulepinguid, kusjuures tema antud laenude ülemaailmne kogusumma oli 7,3 miljardit eurot (sh Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riigid ning ülemeremaad ja -territooriumid, samuti EFTA riigid)⁷. Ligikaudu 3,5 miljardi euro ulatuses projekte viidi ellu ühinemiseks valmistuvates riikides ja naabruspiirkondades (nii lõuna- kui ka idanaabrus). Ülejäänud osa (37 %) eraldati Aasiale, Kesk-Aasiale ja Ladina-Ameerikale.

Võrreldes 2016. aastaga vähenes EIP rahastamise kogumaht välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades ligikaudu ühe viiendiku, mille taga oli eelkõige väiksem tehingute maht Türgis (pidades silmas varem loodud suuri riskipositsioone) ja idanaabruses (kus esialgne piirkondlik ELi tagatise ülemmäär oli juba peaaegu saavutatud).

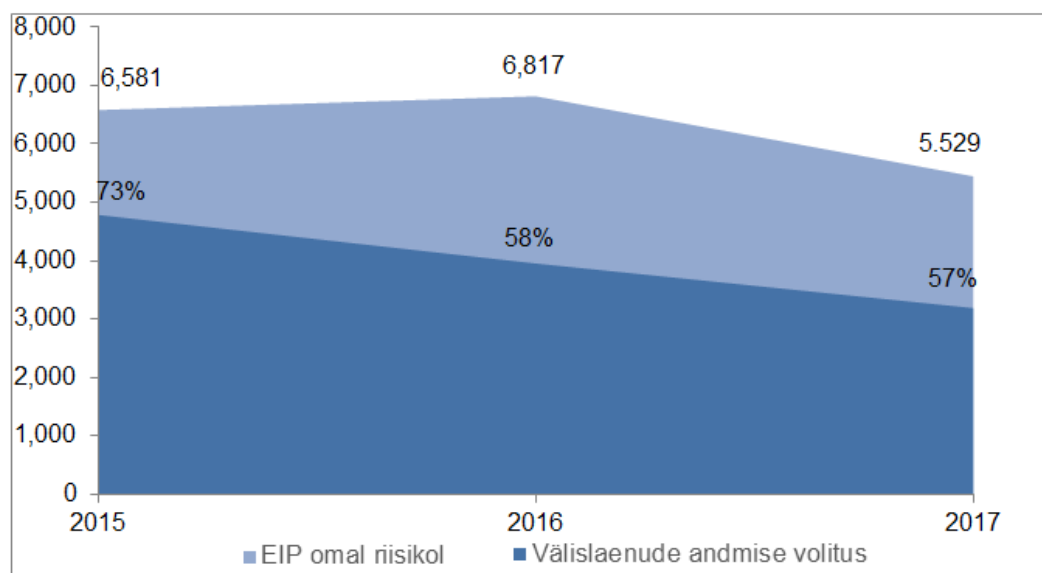
⁷ Tabelites 1 ja 2 ning joonistel 1 ja 2 esitatud näitajad ei sisalda 20 miljoni euro ulatuses tühistamisi välislaenude andmise volituse poliitilise riski tagatise alusel idanaabruses.

Tabel 2. Netosummad aastate kaupa ja netosummad kumulatiivses arvestuses võrreldes ELi volituse ülemmääradega aastatel 2014–2020 (otsus 466/2014/EL, mida on muudetud otsusega (EL) 2018/412)

Piirkonnad/aastad Miljonites eurodes	2014 (teine poolaasta)	2015	2016	2017	Kokku 2014–2017	Ülemmäär (pärast vahehindamist)	Kasutamise määr
Ühinemiseks valmistuvad riigid	200	906	582	170	1 858	8 075	23 %
Vahemere piirkond	379	791	1 299	1 780	4 249	13 030	33 %
Idapoolsed naaberriigid, Venemaa	975	1 401	1 493	657	4 526	6 650	68 %
Aasia	45	433	45	118	641	1 165	55 %
Kesk-Aasia	70	70	20	22	182	224	81 %
Ladina-Ameerika	219	468	319	371	1 378	2 694	51 %
Lõuna-Aafrika	0	150	0	50	200	462	43 %
Kokku	1 888	4 218	3 758	3 168	13 033	32 300	40 %

Nagu eespool näidatud, ulatusid aastate 2014–2017 välislaenude andmise volituse alusel sõlmitud lepingud ilma tühistamisteta kumulatiivselt ligikaudu 13 miljardi euron. Välislaenude rahastamise volituse kasutamise kumulatiivne määr sõlmitud tehingute netonäitajana oli 2017. aasta lõpus 48 %, võrreldes 2014. aastaks kehtestatud välislaenude andmise volituse esialgse ülemmääraga 40 %, kui võrrelda suurendatud ülemmääraga, mis kehtestati välislaenude andmise volituse vahehindamise ajal, mis viidi lõpule 2018. aasta märtsis.

Joonis 2. EIP laenude aastane muutus välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades

Joonisel 2 on kujutatud välislaenude andmise volituse alusel ja omal riisikol antud laenude muutust aastatel 2015–2017. Sellel perioodil toimus EIP nende piirkondade finantseeringutest keskmiselt 62 % ELi tagatisega ning aastate jooksul kõikus see määr vahemikus 57–73 %.

Nende rahastamisprojektide arv, mille lepingud EIP sõlmis välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades, kasvas 71-lt 2016. aastal 85-ni 2017. aastal. 62 neist 85 lepingust olid uued projektid, mille esimene EIP rahastamisleping sõlmiti 2017. aastal, ning kaheksa projekti puhul oli osa EIP finantseeringu kogusummast eraldatud eelnenud aastatel sõlmitud lepingutega. Arvestades uute sõlmitud tehingute väiksemat kogumahtu 2017. aastal, on EIP investeeringute keskmine maht lepingu kohta väiksem kui varem.

Tabel 3. 2017. aastal sõlmitud tehingute arv piirkonniti (kõik vahendid)

Piirkonnad	Kolmanda te isikute vahendid	Välislaenu de andmise volitus	Oma riisikol vahendid	Kokku
Ühinemiseks valmistuvad riigid		4	12	16
Vahemere piirkonna riigid		19	8	27
Idapoolsed naaberriigid, Venemaa	7	13	2	22
Aasia		2	7	9
Kesk-Aasia		1	1	2
Ladina-Ameerika		5	4	9
Lõuna-Aafrika		1	1	2
Kokku	7	45	35	87

2017. aastal vähendas EIP 2016. aastaga võrreldes märkimisväärselt laenude andmist Lääne-Balkani riikides (–23%), kus laenusumma ulatus 330 miljoni euron, ja suurendas oma laenuandmist Vahemere piirkonna riikides (+21 %), kus sõlmitud tehingute kogusumma ulatus 1,9 miljardi euron, mis oli seotud EIP majandusliku vastupanuvõime algatusega.

Krediidiliinid püsisid tegevusvaldkonnana, kus oli 2017. aastal suurim sõlmitud lepingute maht, pakkudes tuge erasektori arengule kohalike pankade vahendatud laenude kaudu. Krediidiliinide summa kasvas eelkõige lõunanaabruses seoses majandusliku vastupanuvõime volitusega. EIP tegutses jätkuvalt ka transpordi- ja energiasektoris.

Tabel 4. 2017. aastal välislaenude andmise volituse alusel sõlmitud EIP rahastamistehingute jaotus sektorite järgi

Sektorid/piirkonnad	Ühinemiseks valmistuvad riigid	Lõuna naabrus	Idanaabrus	Aasia	Kesk-Aasia	Ladina-Ameerika	Lõuna-Aafrika	Kokku	Osaka kogusumma
Krediidiliinid	100	1 217	90	–	–	91	50	1 547	49 %
Transport	20	309	410	68	–	124	–	931	29 %
Energia	–	115	84	–	–	80	–	278	9 %
Tööstus	–	35	–	–	–	77	–	112	4 %
Veevarustus ja kanalisatsioon	–	34	21	50	–	–	–	105	3 %
Põllumajandus,	–	–	55		22	–	–	77	2 %

kalandus ja metsandus									
Haridus	–	53	–	–	–	–	–	53	2 %
Tervishoid	50		–	–	–	–	–	50	2 %
Teenused	–	17	17	–	–	–	–	34	1 %
Kokku	170	1 780	677	118	22	371	50	3 188	100 %

3.3. EIP TEHINGUTE MÕJU JA LISAVÄÄRTUS

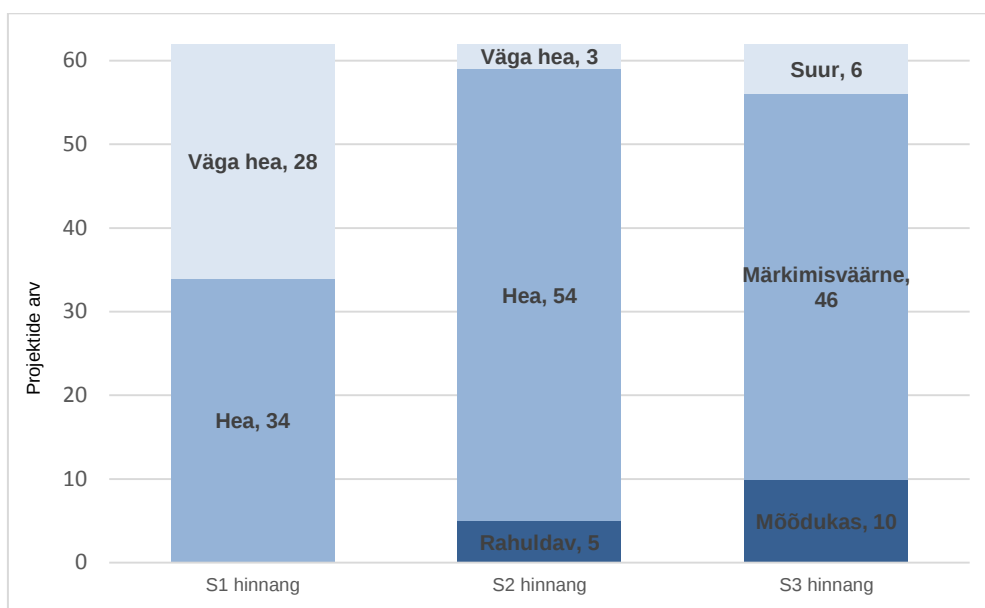
Tulemuste mõõtmise raamistik võimaldab hinnata EIP finantseerimistehinguid kogu nende olelusringi jooksul. See aitab hinnata kooskõla ELi prioriteetidega ja EIP lisandväärtust. Hindamisetapis tehakse kindlaks tulemusnäitajad, samuti algne olukord ja eesmärgid, mis prognoosivad tehingu oodatavaid majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid tulemusi. Edusammude tegemist võrreldes kõnealuste täpsustatud võrdlusnäitajatega jälgitakse projekti kogu kestuse jooksul ja sellest antakse aru kahel korral: otsetehingute puhul projekti lõpetamisel ja kolm aastat pärast projekti lõpetamist; börsivälistesse ettevõtetesse investeerivate fondide puhul investeerimisperioodi lõpus ja tegevuse lõppemisel; vahendatud laenuandmise puhul jaotusperioodi lõpus.

EIP hindab projekte nii-öelda kolme samba alusel:

- i) esimese samba raames hinnatakse oodatavat panust ELi ja partnerriikide prioriteetidesse ning rahastamiskõlblikkust EIP volituse kohaste eesmärkide seisukohast;
- ii) teise samba raames hinnatakse oodatavate tulemuste alusel tehingu kvaliteeti ja usaldusväärsust;
- iii) kolmanda samba raames hinnatakse EIP panuse oodatavat rahalist ja mitterahalist täiendavust.

Selles jaotises kirjeldatakse ELi poliitiliste eesmärkidega seonduvaid EIP oodatavaid tulemusi, nagu need kajastuvad tulemuste mõõtmise raamistikus. Selles jaotises ei käsitleta oodatavate tulemuste all kõiki 2017. aastal sõlmitud lepinguid, vaid üksnes kõiki projekte, mille esimene rahastamisleping sõlmiti 2017. aastal (neid nimetatakse „uuteks projektideks“). Selle raames allkirjastati 2017. aastal 62 uut projekti välislaenude andmise volituse alusel ning EIP omavahenditega sõlmiti välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades lepinguid kokku heakskiidetud summas 5,7 miljardit eurot.

Joonis 3. Tulemuste mõõtmise raamistiku kohased hinnangud 2017. aastal sõlmitud tehingutele sammaste kaupa

2017. aastal said 62 uut projekti kõik EIP poolt esimese samba alusel hinnanguks vähemalt „hea“, mis tähendab, et neid peetakse välislaenude andmise volituse eesmärkidega kooskõlas olevaks ning leitakse, et need annavad suure panuse kas riigi enda või ELi arengueesmärkidesse ja teise vastavalt mõõduka panuse. 28 projekti said EIP-lt hinnanguks „väga hea“ suure panuse andmise eest nii ELi prioriteetidesse kui ka riigi arengueesmärkidesse.

Teise samba alusel antud hinnang põhineb otserahastatud projektide puhul projekti usaldusväärsusel, rahanduslikul ja majanduslikul jätkusuutlikkusel ning keskkonnasäästlikkusel ja sotsiaalsel jätkusuutlikkusel. Vahendatud tehingute puhul põhineb hinnang oodatavatel tulemustel, mida on kaalutud vahendusasutuse usaldusväärsuse ja tegutsemistingimuste kvaliteedi alusel mõõdetavate riskikaalutlustega. Kolmele projektile andis EIP hinnangu „väga hea“; teise samba alusel said hinnangu „hea“ 54 projekti, mille sisemine tulumäär oli taristuprojektide puhul keskmiselt 10–15 %. Viis projekti said EIP-lt hinnangu „rahuldav“, sageli suurte riskidega keskkonna tõttu, mis mõjutab kavandatavate tulemuste saavutamise tõenäosust. Need hõlmavad mikrorahastamise krediidiiline Gruusias ja Palestiinas.

Kolmanda samba alusel andis EIP 52 projektile hinnangu „suur“ või „märkimisväärne“ võimaldatud tähtja pikkuse eest, mis ületas selle, mis oli kättesaadav kohalikel turgudel. Kümme projekti sai EIP-lt hinnangu „mõõdukas“. Tulemuste mõõtmise raamistiku alusel on EIP püüdnud parandada projekti ülesehituse tehnilisi aspekte, suurendades investeeringute pikaajalist väärtust ja tõhusust ja/või toetades eestvedajaid, et nad kujundaks projekte tõhusalt, pidades silmas rahastamisvahendeid 40 projekti jaoks 62 uuest projektist hinnanguga „mõõdukas“ kuni „suur“.

Komisjon analüüsib välislaenude andmise volituse alusel tehtud tehingute mõju ja lisandväärtust põhjalikumalt eelseisvas hindamises, mis peaks viidama lõpule 2019. aasta juuniks, kooskõlas välislaenude andmise volituse otsuse artikliga 20.

3.4. ELi TAGATISE ALUSEL ESITATUD NÕUDED

2017. aastal esitas EIP uusi nõudeid ELi tagatise alusel tingituna Süüria valitsemissektori laenude tähtaja ületanud summadest. Aastatel 2012–2017 nõudis EIP tagasi kokku 365,3 miljonit eurot, millest 56,3 miljonit nõuti tagasi 2017. aastal, seejuures ülejäänud põhiosa tagasimaksete summa, mida sai tagasi nõuda, oli 2017. aasta lõpus 261,7 miljonit eurot⁸. Tähtaja ületanud summade sissenõudmiseks tehtud jõupingutused ei ole siiani vilja kandnud.

EIP ja komisjon sõlmisid 2017. aastal erikokkuleppe EIP nõude käsitlemiseks poliitilise riski tagatise alusel seoses erasektori laenuga Enfidha lennujaamale (Tuneesia). Mõlemad pooled nõustusid jaotama võrdselt laenulepingust tuleneva tasumata summa, teenustasud, viivised ja kogunenud intressi. Tulenev riskipositsioon ELi jaoks ulatub 33,35 miljoni euroni. Sissenõudmisega seotud töö käib.

4. EIP KOOSTÖÖ TEISTE PARTNERITEGA

4.1. KOOSTÖÖ KOMISJONIGA

EIP ja komisjoni vaheline koostöö välislaenude andmise volitusega seotud küsimustes toimub nende kahe asutuse laiema partnerlusena, sealhulgas Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondiga, ning lõpetades EIP ja teiste finantseerimisasutuste ELi-välist arendustegevust toetavate segarahastamisvahenditega.

Välislaenude andmise volituse otsuse kohaselt peavad komisjon, Euroopa välisteenistus ja EIP tegema koostööd ning tugevdama kooskõla EIP välistegevuse ja ELi välispoliitiliste eesmärkide vahel, et saavutada EIP rahastamise ja ELi eelarvevahendite võimalikult suur koostoime. Seda tehakse peamiselt dialoogi abil ning poliitika, strateegiate ja projektide kavandamise üle varakult konsulteerides. Komisjoni, Euroopa välisteenistuse ja EIP vaheline vastastikuse mõistmise memorandum koostöö ja koordineerimise kohta välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades (vaadati läbi 2013. aastal) kehtib endiselt. Sellest lähtutakse näiteks projektide kavandamist käsitleva teabe ja kontaktandmete vahetamisel.

Selle koostöö näide on EIP kontorite avamine ELi delegatsioonide juures, näiteks 2017. aasta märtsis avati esimene EIP alaline kontor New Delhis.

EIP on jätkuvalt kasutanud ka segarahastamist, mida pakutakse ELi välisinvesteeringute kava alusel. 2017. aastal kiideti välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades EIP poolt rakendamiseks heaks 25 toetust ja riskikapitali, mida rahastati täielikult või osaliselt ELi eelarvest, kogusummas ligikaudu 144 miljonit eurot. Sellest 40 miljonit eurot eraldati tehnilise abi, 89 miljonit eurot investeeringutoetuste ja 15 miljonit eurot riskikapitali jaoks.

⁸ Summad on kajastatud euro ekvivalendina seisuga 31. detsember 2017 ning on pelgalt näitlikustavad. Nõutud summad tasub komisjon vastavas vääringus.

EIP on üks rakenduspartnereid ka uue ELi tagatise puhul, mida pakutakse Euroopa Kestliku Arengu Fondi (EFSD) kaudu. Samas on välislaenude andmise volitus ja Euroopa Kestliku Arengu Fond mõeldud üsna erinevat liiki toodetele, laenuvõtjatele ja geograafilistele piirkondadele. Euroopa Kestliku Arengu Fond ei hõlma näiteks Lääne-Balkani riike ja välislaenude andmise volitus ei kata suurt osa Aafrikast. Peale selle erineb Euroopa Kestliku Arengu Fondi raames antud ELi tagatiste kohta otsuste tegemise protsess EIP-le välislaenude andmise volituse jaoks antud ettemaksete seitsmeaastase tagatise omast.

Segarahastamine edendab tugevamaid kaasrahastamissuhteid teiste rahvusvaheliste finantseerimisasutustega ning kooskõlastamist ELi poliitika ja prioriteetidega iga konkreetse riigi kontekstis. Lisaks võimaldab ja nõuab ELi segarahastamise juhtimisstruktuur projekti esitamisele eelnevat tihedat kooskõlastamist ja koostööd komisjoni, Euroopa välisteenistuse ja teiste rahvusvaheliste finantseerimisasutustega, et ühendada toetusvahendid EIP laenudega. See oli üks põhjuseid, miks komisjon tugines ELi segarahastamise juhtimisele oma ettepanekus luua Euroopa Kestliku Arengu Fond+ (EFSD+) 2021.–2027. aasta naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi osana⁹.

Komisjon jätkab aktiivset koostööd EIPga mitmes poliitikavaldkonnas, sealhulgas seoses EIP poliitikaga maksustamise vältimiseks ja koostööd mittetegevaid maksujurisdiktsioonide vallas. 2017. aasta jaanuaris tutvustas EIP oma vahekäsitlust nõrgalt reguleeritud, mitteläbipaistvaid ja koostööd mittetegevaid jurisdiktsioone ning maksutundlikke jurisdiktsioone puudutava poliitika suhtes. Pärast ELi nõukogu järelduste vastuvõtmist dokumendi „Maksualast koostööd mittetegevate jurisdiktsioonide ELi loetelu“ kohta 5. detsembril 2017, samuti välislaenude andmise volituse muudetud otsuse (2018/412) vastuvõtmist, kus viidati sõnaselgelt maksustamise vältimisele,¹⁰ ajakohastas EIP oma koostööd mittetegevate jurisdiktsioonidega seotud poliitikat 2019. aasta veebruaris.

4.2. KOOSTÖÖ EUROOPA OMBUDSMANIGA

EIP ja Euroopa Ombudsmani vahel 2008. aastal sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandumiga loodi alus EIP kaebuste esitamise mehhanismi kahele etapile – sisemisele (EIP kaebuste esitamise mehhanism) ja välimisele (ombudsman) – mille EIP direktorite nõukogu 2010. aastal pärast põhjalikku avalikku arutelu heaks kiitis. Sellega saavutatakse ühine arusaam kohaldamise eesmärgist ja ühtsusest nii selle sisemistes kui ka välimistes osades, pöörates sealjuures erilist tähelepanu järgmisele:

- tõhusa sisemise kaebuste esitamise mehhanismi (EIP tasandil) olemasolu, mis tegeleb EIP-le kolmandate isikute poolt esitatud kaebustega kõikides EIP äriüksustes;
- nende kaebuste puhul, mis käsitlevad väljaspool ELi tehtavaid tehinguid, sealhulgas välisvolitusi, võtab ombudsman kohustuse kasutada süsteemselt oma algatusõigust, et tegeleda kaebustega, mille esitaja ei ole ELi kodanik ega elanik;

⁹ 14. juuni 2018. aasta ettepanek (COM(2018) 460 final) võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahend.

¹⁰ Samamoodi määrus, millega luuakse Euroopa Kestliku Arengu Fond (EFSD) ((EL) 2017/1601), ja määrus, millega muudetakse Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi (EFSI) ((EL) 2017/2396).

- ombudsmani läbivaatamisõiguse ulatus, tunnustades EIP tasandi kaebuste esitamise mehhanismi kui sellele eelnevat kohustuslikku käsitlust.

Ombudsmanile ei laekunud 2017. aastal ühtki kaebust seoses EIP tegevusega välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades.

EIP ajakohastas 2018. aasta lõpus oma kaebuste lahendamise mehhanismi poliitikat¹¹.

4.3. KOOSTÖÖ RAHVUSVAHELISTE FINANTSEERIMISASUTUSTEGA

EIP koostöö muude rahvusvaheliste finantseerimisasutustega hõlmab nii dialoogi institutsioonilistes küsimustes, horisontaalsetel teemadel ja temaatilistes küsimustes ning vastastikust konsulteerimist kui ka põhjalikumalt operatiivset kaasrahastamist ja tööülesannete jaotust. Suurem osa rahvusvaheliste finantseerimisasutuste vahelisest dialoogist toimub spetsialiseerunud töörühmades, kes kohtuvad korrapäraselt eesmärgiga vahetada parimaid tavasid või arutada konkreetseid küsimusi.

EIP ning Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (EBRD) vaheline koostöö jätkus 2017. aastal 2012. aasta vastastikuse mõistmise memorandumil alusel. EIP ja EBRD pidasid korrapäraseid kontaktrühma koosolekuid, et vahetada teavet tehingute kavandamise kohta piirkondades, kus nad mõlemad tegutsevad. Lisaks jagasid institutsioonid teavet ja arutlesid muudel vastastikust huvi pakkuvatel teemadel. 12. koosolek peeti 13. novembril 2017. aastal ja see käsitles segarahastamise ühist tasude ettepanekut, EBRD majandusliku kaasamise strateegiat, ELi välisinvesteeringute kava ja majandusliku vastupanuvõime algatust. 2017. aastal kaasrahastasid EIP ja EBRD 11 projekti, millest kolme projekti kaasrahastasid ka KfW ja/või Prantsusmaa arenguagentuur (AFD). Ülejäänud kaheksat projekti kogumaksumusega üks miljard eurot toetati EIP ja EBRD kaasrahastamisel.

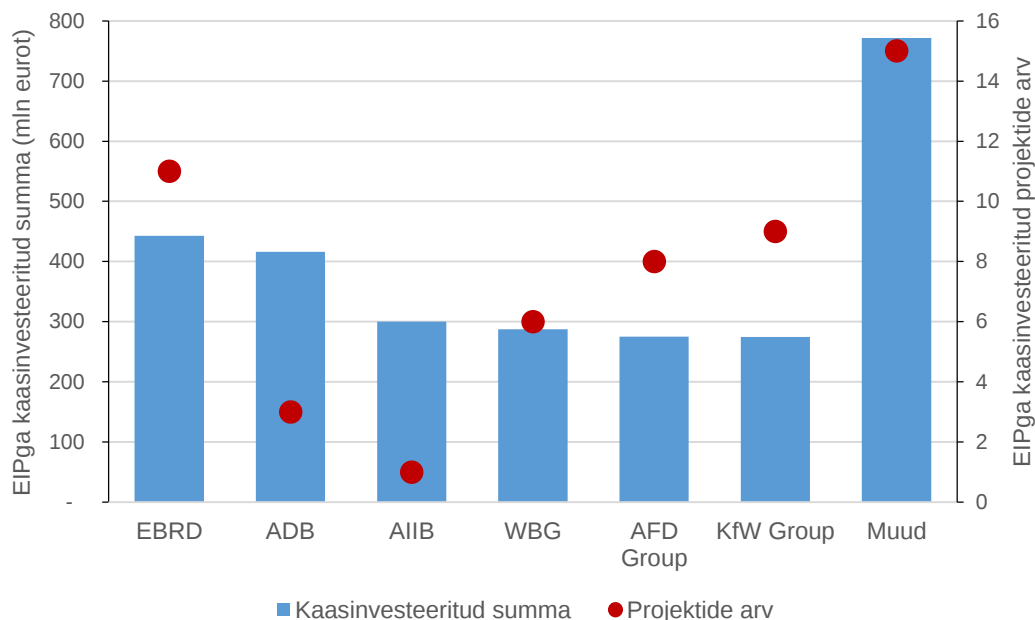
Vastastikuse mõistmise memorandumis, mille EIP sõlmis Aasia Taristuinvesteeringute Pangaga (AIIB) 2016. aasta mais Pekingis, on sätestatud EIP ja AIIB suhete raamistik rahastamiskõlblike tehingute ühisrahastamise, teadmiste vahetamise ja korrapärase kõrgetasemeliste koosolekute korraldamise valdkonnas. Esimene tehing, mida EIP kaasrahastas koos AIIBga, oli Bangalore metroo projekt Indias. EIP jätkas koostööd ka Aasia Arengupangaga (ADB), olles kolme projekti kaasinvestor.

EIP teeb koostööd ka arengut rahastavate asutustega ELi liikmesriikides. 2017. aastal kaasrahastas EIP koos Prantsusmaa arenguagentuuriga kolme projekti välislaenude andmise volitusega hõlmatud piirkondades ning nende projektide kogumaksumus oli üle 1,2 miljardi euro. Nelja projekti kaasrahastati koos Saksamaa KfW Groupiga ja projektide kogumaksumus oli 1,5 miljardit eurot. Veel viit projekti kaasrahastati nii KfWga kui ka AFDga ning nende projektide kogumaksumus oli ligi 1,9 miljardit eurot. EIP, AFD ja KfW teevad tihedat koostööd ka vastastikuse usalduse algatuse raames. 2013. aastal alustatud vastastikuse usalduse algatus näeb ette, et kolm selles osalevat partnerit toetuvad teatavate ülesannete täitmisel, nt projekti hoolsuskohustuse auditi või riigihangete järelevalve teatavate osade puhul ühele endi seast. Eestvedajad hindavad sellest tulenevat protsesside lihtsustumist. Vastastikuse usalduse algatuse partnerite juht- ja otsustusorganid on tutvunud teise asutuse koostatud dokumentidega, mida nad kasutavad enda otsuste tegemisel.

¹¹ <http://www.eib.org/en/infocentre/publications/all/complaints-mechanism-policy.htm>

Alltoodud joonisel antakse ülevaade koos teiste rahvusvaheliste finantseerimisasutustega või riiklike arengut rahastavate asutustega toimunud kaasrahastamise summadest.

Joonis 4. Rahvusvaheliste finantseerimisasutuste ja arengut rahastavate asutuste poolne kaasrahastamine 2017. aastal elluviidud EIP projektide puhul

Lisaks mitmele töörühmale ja algatusele, mis hõlmavad paljusid küsimusi (kliima, taristu, finantseerimine, risk, tulemuste mõõtmine, järelhindamine, võlahaldus jne), toimub mitmepoolsete arengupankade koostöö endiselt kõrgeimal tasandil. 2017. aastal keskendusid mitmepoolsete arengupankade kõrgetasemelised arutelud sellele, kuidas ühiselt tõhustada mitmepoolsete arengupankade toetust kliimameetmetele ja toetada kestliku arengu eesmärkide saavutamist. Mitmepoolsete arengupankade ühine töö mitme üleilmse probleemi lahendamiseks intensiivistus 2017. aastal, kajastades muutuvat üleilmset dünaamikat ja mitmepoolsust mõjutavate ohtude kogunemist. Kestliku arengu eesmärkide ja Pariisi kliimakokkuleppe alusel loodud rahvusvahelistest raamistikest lähtudes on mitmepoolsed arengupangad teinud koostööd, et suurendada ühist tegevust kestliku taristu, kliima ja rände vallas. Kliimameetmetega seotud töö jätkus COP 23 ettevalmistustega, samuti Pariisis 2017. aasta detsembris toimunud tippkohtumisega „Üks planeet“. Alates 2016. aasta humanitaarvaldkonna tippkohtumisest Istanbulis on mitmepoolsed arengupangad teinud koostööd rände teemal, osaledes rände- ja sundrändealase töörühma töös. 2017. aastal laiendati seda koostööd veelgi EIP / Maailmapanga Grupi ühise ettepanekuga, mis esitati vastusena G7 varasemale taotlusele luua majandus- ja sundrände teemaline koostööplatvorm.

EIP tugevdas jätkuvalt oma sidemeid ka Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) süsteemiga, tuginedes vastastikuse mõistmise memorandumitele, mis sõlmiti ÜRO Tööstusarengu Organisatsiooniga (UNIDO), Rahvusvahelise Põllumajanduse Arengu Fondiga (IFAD) ning ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooniga (FAO). EIP ja ÜRO Arenguprogramm (UNDP) sõlmisid vastastikuse mõistmise memorandumid 2016. aasta oktoobris. Selle partnerluse kesksed teemad on kliimamuutustele reageerimine, kriisi- ja kriisijärgsetele olukordadele ja rändekriisile reageerimine, kaasavate turgude ja ettevõtluse edendamine ning töökohtade loomine. 2017. aastal võimaldas EIP ja ÜRO Arenguprogrammi

(UNDP) partnerlus, tuginedes koostööle, mida tehti projektidega Armeenias, Gruusias ja Ukraina ning eelkõige katseprojektiga, mille ÜRO Arenguprogramm viis ellu Jerevanis, pakkuda finantsvõimendust uuele kliimameetmete rahastamise allikale ehk Rohelisele Kliimafondile, et toetada riskide vähendamist ja investeeringute suurendamist hoonete energiatõhususe parandamiseks Armeenias.